

สรุปอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษาพื้นฐานและประสบการณ์ของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียน
รัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ
๒. เพื่อศึกษาบทบาท หรือการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้า
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๓. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครู-อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับคุณภาพ
ของการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
๔. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสาขาวิชา
อังกฤษ อันจะก่อให้เกิดแนวทางเสนอแนะให้หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษปรับปรุงงานในหน้าที่
และความรับผิดชอบของตนให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น

ประชากรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษและ
ครู-อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ สังกัดกรม
วิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวนทั้งสิ้น ๘๐ โรงเรียน

ในการวิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็น ๒ ชุด ชุดแรกเป็นแบบสอบถามสำหรับหัวหน้าสาขา
วิชาภาษาอังกฤษ และชุดที่สองสำหรับครู-อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนรัฐบาล ระดับ
มัธยมศึกษา สายสามัญ จำนวน ๘๐ โรงเรียน ซึ่งเมื่อกำหนดการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ -
มัธยมศึกษาปีที่ ๕ และครูอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษจำนวน ๒๕๐ คน รวมประชากรทั้งสิ้น
๓๓๐ คน แบบสอบถามของหัวหน้าสาขาวิชาได้รับกลับคืนมา ๓๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๐ ส่วน

แบบสอบถามของครู-อาจารย์ผู้สอนได้รับกลับคืนมา ๑๔๖ ฉบับหรือเท่ากับร้อยละ ๖๖.๓๖ รวมเป็นแบบสอบถามที่นำมาวิจัยทั้งหมด ๑๔๖ ฉบับซึ่งเท่ากับร้อยละ ๙๐ ของแบบสอบถามทั้งหมดซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์คำตอบแต่ละข้อ แล้วสรุปผลดังนี้

สรุปผลการวิจัยสำหรับหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ

๑. พื้นฐานและประสบการณ์ของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ
 - ๑.๑ หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนมากเป็นผู้ที่สมรสแล้ว อายุเฉลี่ย ๓๗ ปี
 - ๑.๒ ระยะเวลาที่ทำการสอนภาษาอังกฤษมาแล้วโดยเฉลี่ย ๑๓ ปี ชั่วโมงสอนโดยเฉลี่ย ๑๗ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ระยะเวลาที่ทำหน้าที่หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษมาแล้วอยู่ระหว่าง ๖ - ๕ ปี ส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชาอย่างมากไม่เกิน ๒ ครั้ง
 - ๑.๓ วุฒิสูงสุดของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษคือระดับประกาศนียบัตรทางการศึกษา วุฒิสุงที่สุดคือ ระดับปริญญาโท มีหัวหน้าสายจำนวนหนึ่งได้รับประกาศนียบัตรทางการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยตรง และไม่มีหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษคนใดเลยที่ไม่มีวุฒิกู
๒. บทบาทของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ
 - ๒.๑ ความความคิดเห็นจากคำตอบของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ ๓๖ คนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชา ๑๐ ด้าน จำนวน ๔๑ รายการ มีคำตอบรวม ๓๖๐ ครั้ง เป็นคำตอบที่แสดงว่าหัวหน้าสายวิชาจัดทำงานด้วยตนเอง ๔๔ คำตอบ แสดงว่ามีหัวหน้าสายวิชาที่จัดทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเองร้อยละ ๒๖.๑๑ มีคำตอบ ๑๒๔ คำตอบที่แสดงว่าหัวหน้าสายวิชาจัดทำงานร่วมกับผู้อื่น แสดงว่ามีหัวหน้าสายวิชาร้อยละ ๓๔.๔๔ จัดทำงานต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น มีคำตอบจำนวน ๓๕ คำตอบหรือคิดเป็นหัวหน้า

สาขาวิชาร้อยละ ๑๐.๘๓ ที่กล่าวไว้ ผู้อื่นจัดทำงานด้านต่าง ๆ และมี
คำตอบอีก ๑๐๓ คำตอบ หรือคิดเป็นจำนวนหัวหน้าสาขาวิชาร้อยละ
๒๔.๖๒ ที่ไม่ได้จัดทำงานในสาขาวิชา

๒.๒ การปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า งานในแต่ละด้าน หัวหน้าสาขาวิชามักจะจัดทำร่วมกับผู้อื่นเป็นส่วนมาก งานที่หัวหน้าสาขาวิชาจัดทำร่วมกับผู้อื่น มากกว่าที่จะจัดทำด้วยตนเองได้แก่ งานด้านการบริหารงานบุคคล งานด้านการเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน งานด้านการส่งเสริมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน งานด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียน งานด้านการจัดบริการด้านวัสดุอุปกรณ์การสอนและงานด้านการวัดผลและประเมินผลงานของครูในสาขาวิชา ผู้อื่นที่หัวหน้าสาขาวิชาจัดทำร่วมด้วยคือ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่และครู-อาจารย์ในสาขาวิชา

๒.๓ งานที่หัวหน้าสาขาวิชาจัดทำด้วยตนเองมากกว่าจัดทำร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ งานด้านการนิเทศและปรับปรุงการสอนของครูในสาขาวิชา และงานด้านการติดต่อและงานด้านธุรการ

๒.๔ หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มักจะจัดทำงานด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือจัดทำร่วมกับผู้อื่น มากกว่าปล่อยให้ เป็นหน้าที่ผู้อื่นจัดทำ

๒.๕ งานที่หัวหน้าสาขาวิชาส่วนมากไม่ได้จัดทำเลย ได้แก่ งานเกี่ยวกับการนิเทศ และปรับปรุงการสอนของครู งานเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการสอนของครูและงานเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพของครูในสาขาวิชา

๓. คุณภาพของการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ตามความเห็นของครู-อาจารย์สอนวิชาภาษาอังกฤษที่ให้คำตอบในแบบสอบถามชนิดประเมินค่า (Rating Scale) นั้นใช้เกณฑ์ดังนี้

ดีมาก	๔.๐๐-๓.๕๕	หมายความว่า การปฏิบัติงานโดยผล	๕๐ % ขึ้นไป
ดี	๓.๕๕-๒.๕๕	หมายความว่า การปฏิบัติงานโดยผล	๖๐ - ๗๕ %
พอใช้	๒.๕๕-๑.๕๕	หมายความว่า การปฏิบัติงานโดยผล	๕๐ - ๕๕ %
ไม่ก็	๑.๕๕-๐.๐๑	หมายความว่า การปฏิบัติงานโดยผล	ต่ำกว่า ๕๐ %
ไม่ได้ทำ	๐.๐๐-๐.๐๐	หมายความว่า ไม่มีผลงาน	

คุณภาพของการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหัวหน้าสาขาวิชา เรียงตามลำดับจากงานที่ปฏิบัติโดยผลดีมากที่สุดไปหาลำดับที่น้อยที่สุดดังนี้

๑. งานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียน ๒.๕๕
๒. งานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ๒.๓๕
๓. งานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลงานของครูในสาขาวิชา ๒.๑๕
๔. งานเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน ๒.๑๕

๕.	งานเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการสอนของครู	๑.๕๑
๖.	งานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียน	๑.๕๒
๗.	งานเกี่ยวกับการจัดบริการคำขวัญคู่มือการสอน	๑.๕๓
๘.	งานเกี่ยวกับการติดต่อและงานธุรการ	๑.๕๔
๙.	งานเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพของครูในสาขาวิชา	๑.๕๕
๑๐.	งานเกี่ยวกับการนิเทศและปรับปรุงการสอนของครู	๑.๕๖

สรุปแล้วคุณภาพในการปฏิบัติงานทั้ง ๑๐ ด้านของหัวหน้าสาขาวิชานั้นที่อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติได้ผล ๒๐ - ๓๕ % มีเพียงด้านเดียว ส่วนงานที่อยู่ในเกณฑ์ไม่ปฏิบัติได้ผลต่ำกว่า ๕๐ % มีจำนวน ๒ ด้าน งานอีก ๗ ด้านเป็นงานที่มีคุณภาพในเกณฑ์พอใช้ปฏิบัติได้ผลในระดับ ๕๐ - ๕๕ % โดยเฉลี่ยแล้วปรากฏว่า การปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ คือ ๑.๕๓* ซึ่งอยู่ในช่วงงานที่ได้ผล ๕๐ - ๕๕ %

๕. หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษให้ความเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคและความต้องการในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าสาขาวิชาดังนี้

- ๔.๑ หัวหน้าสายวิชามีความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรว่า การที่มีครูอาจารย์ประจำในสายวิชาไม่พอ เป็นอุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชา
- ๔.๒ หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษมีความเห็นเกี่ยวกับงานค้ำคูณอุปกรณ์การสอนว่า ต้องการให้ฝ่ายบริหารของโรงเรียนอำนวยความสะดวกในการจัดหาอุปกรณ์ราคาเบาและส่งเสริม สนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์ที่เป็นประโยชน์สำหรับสายวิชาภาษาอังกฤษ เช่น เทปบันทึกเสียง และห้องปฏิบัติการทางภาษา
- ๔.๓ หัวหน้าสายวิชามีความเห็นเกี่ยวกับงานค้ำคูณการควบคุมดูแลการสอนของครูอาจารย์ว่า ควรให้ครูอาจารย์ทำบันทึกการสอนส่งเป็นประจำ
- ๔.๔ หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษมีความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนว่า ควรมีการให้รางวัลนักเรียนที่เรียนดีหรือชนะเลิศการแข่งขันทักษะทางภาษา นอกจากนี้ควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นครั้งคราว
- ๔.๕ หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษมีความเห็นเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการเรียนของนักเรียนว่า ครูอาจารย์ยังไม่เข้าใจวิธีการวัดผลทักษะทางด้านภาษา และยังขาดความสามารถในการสร้าง แบบทดสอบที่เหมาะสม
- ๔.๖ หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษมีความเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียนว่า หัวหน้าสายวิชาและครูอาจารย์ผู้สอนในสายวิชาควรร่วมมือกันวางโครงการและแผนงานประจำให้พร้อมก่อนเปิดภาคเรียนทุกครั้ง
- ๔.๗ หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษมีความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศและการส่งเสริมประสิทธิภาพของครูในสายวิชาว่า หัวหน้าสายวิชาของสอนในชั้นเรียนมากชั่วโมง ทั้งยังต้องทำงานในหน้าที่อื่น ๆ ด้วย ทำให้

ให้ไม่มีเวลาพอที่จะปฏิบัติงานด้านนิเทศหรือส่งเสริมประสิทธิภาพ
ของครูในสาขาวิชา

- ๔.๔ หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษมีความเห็นเกี่ยวกับงานด้านการติดต่อ
และงานธุรการว่า ฝ่ายบริหารของโรงเรียนควรจัดงบประมาณหรือ
รถโรงเรียน เพื่อการติดต่อนอกสถานที่โดยเฉพาะ
๕. ปัญหาและความต้องการของครูอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ
 - ๕.๑ ครูอาจารย์หลายคนไม่ถนัดในการสอนภาษาอังกฤษ ต้องการให้หัว-
หน้าสาขาวิชาเชิญศึกษานิเทศก์ หรือผู้ชำนาญการสอนจากสถาบันอื่น ๆ
มานิเทศการสอนให้อย่างน้อยเดือนละครั้ง
 - ๕.๒ ครูอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษต้องการให้หัวหน้าสาขามีส่วนร่วมใน
การประเมินผลและติดตามผลงานของตน เพื่อจะได้เป็นกำลังใจใน
การปฏิบัติงาน และเสนอความคิดความชอบของครูอาจารย์ต่ออาจารย์
ใหญ่โดยถูกต้องตรงตามความเป็นจริง
 - ๕.๓ ครูอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษเห็นว่า ชั่วโมงสอนในวันเรียนมากเกินไป
และต้องทำงานธุรการ การปกครองดูแลนักเรียน เป็นครู
ประจำชั้น จึงไม่มีเวลาพอจะส่งเสริมการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น
นอกเหนือจากการ เรียนการสอนประจำวัน
 - ๕.๔ ครูอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษต้องการให้หัวหน้าสวของตนจัดหาคู่มือ
ครูใหม่พอใช้ เป็นแนวทางในการสอนทุกวิชา ตลอดจนหนังสือ และ
วารสารที่มีคุณค่าทางการ ศึกษาหรือใช้คนคว่า เพิ่มเติมไต่
 - ๕.๕ ลักษณะของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่ครูอาจารย์ในสาขาวิชาต้อง
การ คือ มีความรู้และทักษะทางภาษาอังกฤษดี พร้อมทั้งจะให้คำแนะนำ
นำปรึกษาในแง่ต่าง ๆ ทางวิชาการได้ เช่น แนะนำเทคนิคการสอน
ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมแก่บทเรียนบางตอนที่ครูอาจารย์ยังไม่ถนัด
ให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูทุกคนในสาขาวิชา

อภิปรายผลการวิจัย

๑. ตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชาเป็นตำแหน่งสำคัญในการจัดดำเนินงานในสาขาวิชาให้สัมฤทธิ์ผล ดังนั้นหัวหน้าสาขาวิชาจึงควร เป็นผู้ที่มีความสามารถและความรับผิดชอบในหน้าที่อย่างแท้จริง เพื่อช่วยให้งานทุกด้านในสาขาวิชาดำเนินไปด้วยดี การตั้งตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชาจึงควรคำนึงถึงความสามารถ และคุณสมบัติยิ่งกว่า เพื่อผลในการเลื่อนขั้นเลื่อนอันดับ เพราะตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชาที่ถึงขั้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก ถ้าหัวหน้าสาขาวิชาเป็นบุคคลที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง ก็จะทำให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการบกพร่อง เพราะงานในสาขาวิชาจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของหัวหน้าสาขาวิชาเป็นสำคัญ

๒. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพื้นฐานของหัวหน้าสาขาวิชาของ วิชา เพ็ญเพียร เพ็ญแข บุญสิทธิ์ กาญจนนา จงรักภักย์ และผลการวิจัยของผู้วิจัย มีผลการวิจัยที่ตรงกันหลายข้อดังนี้

- ๒.๑ หัวหน้าสาขาวิชาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย
- ๒.๒ ผลการวิจัยถึงจำนวนชั่วโมงสอนของหัวหน้าสาขาวิชาของวิชา เพ็ญเพียร เท่ากับ ๑๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ของกาญจนนา จงรักภักย์และผู้วิจัย ครั้งนี้ได้จำนวนเท่ากับคือ ๑๗ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ของเพ็ญแข บุญสิทธิ์ พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาเท่ากับ ๑๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หัวหน้าหมวดวิชาที่สังกัดกองการนิเทศการส่วนจังหวัดเท่ากับ ๒๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งแสดงว่าส่วนใหญ่จำนวนชั่วโมงสอนของหัวหน้าสาขาวิชาเพิ่มขึ้น เนื่องจากในทางทฤษฎีกำหนดไว้อย่างมากไม่เกิน ๑๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์
- ๒.๓ หัวหน้าสาขาวิชาส่วนมากไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของหัวหน้าสาขาวิชาเลย หรือได้รับการอบรมอย่างสมมากไม่เกิน ๒ ครั้ง

๒.๔ วุฒิสูงสุดของหัวหน้าสาขาวิชาที่ค้นพบในการวิจัยทั้งในอดีตและครั้งนี่คือปริญญาโท วุฒิต่ำสุดแยกเป็น ๒ อย่างคือ อนุปริญญา และประกาศนียบัตรทางการศึกษา มีหัวหน้าสาขาวิชาส่วนน้อยที่ไม่มีวุฒิทางวิชาการ

๓. งานในหน้าที่ของหัวหน้าสาขาวิชาที่เหี้ยมแซ่ ค้นพบมี ๑๐ ตำแหน่ง เช่นเดียวกับของผู้วิจัยครั้งนี้ แครวละเอียดยกเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของหัวหน้ามหาวิทยาลัยในโรงเรียนประถมศึกษาที่เหี้ยมแซ่ บุดุสิทธิ ค้นพบมีจำนวน ๓๒ รายการ ส่วนของผู้วิจัยครั้งนี้มีงานในหน้าที่ของหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษแยกเป็น ๔๑ รายการ

เกี่ยวกับปริมาณงานที่หัวหน้าสาขาจัดทำด้วยตนเองของ วิภา เหี้ยมแซ่ พบว่ามีงานที่หัวหน้าวิชาศึกษาศาสตร์จัดทำด้วยตนเองสูงสุดไม่เกินร้อยละ ๖๕ ของงานทั้งหมด ส่วนของคณบดีพบของผู้วิจัย มีหัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน ๒๖.๑๑% ที่จัดทำงานในหน้าที่ด้วยตนเอง หัวหน้าสาขาวิชาภาษาอังกฤษส่วนใหญ่คือจำนวน ๓๔.๔๘% จัดทำงานในหน้าที่ร่วมกับผู้อื่น ถึงแม้จะถามคนละแบบแต่ก็ตีความหมายได้ว่า สิ่งที่ค้นพบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของหัวหน้าสาขานั้นเหมือนกัน

๕. เกี่ยวกับคุณภาพของงานในหน้าที่ของหัวหน้าสาขาวิชา ไม่มีผู้จัดทำนอกจากเหี้ยมแซ่ บุดุสิทธิ และของผู้วิจัยครั้งนี้ โดยผลการวิจัยที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ เพียงปานเดียวเหมือนกันคือ งานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน ส่วนงานที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี มีจำนวน ๒ ตำแหน่งเท่ากัน แต่มีงานเพียงปานเดียวที่เหมือนกัน คืองานด้านนิเทศและปรับปรุงการสอนของครู ส่วนงานที่มีคุณภาพไม่ดียิ่งกว่าหนึ่งของเหี้ยมแซ่ บุดุสิทธิ คือตำแหน่งเกี่ยวกับการประเมินผลคณาจารย์ และของผู้วิจัยโดยผลการส่งเสริมประสิทธิภาพของครูในสาขาวิชา

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ อาจจะได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจาก

- ๑. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาไม่ครบ
- ๒. ผู้ตอบแบบสอบถามตอบไม่หมดทุกข้อ และอาจไม่ตั้งใจตอบเท่าที่ควร อันอาจเป็นเหตุให้ผลการตอบแบบสอบถามคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปบ้าง

๑. เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ หากใช้คณะผู้บริหาร คือ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษเป็นผู้ตอบแบบสอบถามชุดที่ ๒ คือ แบบจิกำลังคุณภาพของงานในหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษด้วย ก็อาจจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงบางอย่างเพิ่มขึ้น เพราะ เป็นผู้ร่วมงานใกล้ชิดกับหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้ทำงานนั้นโดยตรง อาจจะทำให้ความคิดเห็นที่มีประโยชน์และมีคุณค่า

ข้อเสนอแนะต่อหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ

๑. จากผลการวิจัยงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษครั้งนี้ ปรากฏว่า งานแต่ละค่านั้น หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษจัดทำด้วยตนเอง ไม่เกินร้อยละ ๒๖.๑๑ ของงานทั้งหมด ส่วนใหญ่จัดทำร่วมกับผู้อื่นร้อยละ ๑๔.๔๔ ผู้คนที่หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษทำงานรวมด้วยก็คือ ครูอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษในสายวิชาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ประสิทธิภาพของงานในสายวิชาขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำงานของหัวหน้าสายวิชาเอง และความสามารถในการทำงานร่วมกับครูอาจารย์ในสายวิชาได้ก็เพียงใด หัวหน้าสายวิชาต้องมอบหมายงานในความรับผิดชอบให้แก่ครูบางอย่าง ต้องคอยสนับสนุนครูอาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษาแนะนำและคอยช่วยครูอาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่บ้าง

เมื่อครูอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษในสายวิชาที่มีความสำคัญอย่างมากในการช่วยให้งานในสายวิชาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า หัวหน้าสายวิชาควรจะมีปฏิบัติดังนี้

- ๑.๑ หัวหน้าสายวิชาควรจะได้ศึกษาถึงอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์แต่ละคน เช่น อุปสรรคในด้านครอบครัว สุขภาพ ทางโรงเรียน ทางวิชาความรู้ และความสามารถ เพื่อหาทางขจัดอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านี้ให้หมดไป ครูอาจารย์ผู้สอนจะได้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างราบรื่นและประสบผลดี

๑.๒ หัวหน้าสายวิชาจะต้อง เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชาทุก ๆ ท่าน เป็นผู้ที่ถูกฝึกฝนเพื่องาน จะใดเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูทุกคนในสายวิชา และลักษณะสำคัญที่สุดที่หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษควรจะมีตามที่ครูอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นมา คือ มีความรู้และทักษะทางภาษาดีทุก ๆ ด้าน พยายามหาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอ เพื่อพร้อมที่จะให้คำปรึกษาแก่ครูอาจารย์ในแง่ต่าง ๆ ทั้งทางด้านเนื้อหาวิชา และเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน ถึงแม้หัวหน้าสายวิชาจะไม่สามารถมีความรู้ที่หนักทุกด้านก็ตาม แต่ควรรู้หลักการเบื้องต้นทางด้านการนิเทศการสอน เทคนิคการสอนภาษาต่างประเทศ และการประเมินผลทักษะทางภาษา เพื่อจะเฝ้าตรวจตราดูแล ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำได้โดยไม่มีผิดพลาด นอกจากนี้หัวหน้าสายวิชาควรเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี รู้จักยกย่อง ให้กำลังใจ จะช่วยให้ครูอาจารย์ไว้วางใจและพยายามปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุด

๒. จากการวิจัยนี้พบว่า มีโรงเรียนหลายโรงเรียนที่หัวหน้าสายวิชาไม่สามารถจัดทำงานต่าง ๆ ได้ครบทุกด้าน คิดเป็นงานที่ยังไม่ได้จัดทำร้อยละ ๒๖.๒๖ อย่างไรก็ตามยังมีงานอีก ๒ ด้านที่มีคุณภาพไม่ดี ปฏิบัติได้ผลต่ำกว่า ๘๐ % คือ งานด้านการนิเทศ และปรับปรุงการสอนของครู และทางด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพของครูในสายวิชา ซึ่งงานทั้ง ๒ ด้านมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษควรจะได้ศึกษาถึงงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ และเล็งเห็นความสำคัญของงานวิชาการทุก ๆ ด้าน เพื่อจะได้จัดทำงานนั้นด้วยตนเอง หรือ จัดทำร่วมกับผู้อื่นตามความเหมาะสม และจะได้ขอจัดขอบบกระองของงานด้านวิชาการ อันเกิดจากการที่โรงเรียนไม่ได้จัดทำหรือยังจัดทำไม่ดีพอให้หมดไป

ขอเสนอแนะต่อฝ่ายบริหารงานของ โรงเรียน

๑. ผู้วิจัยเห็นว่า หัวหน้าสายวิชาต้องทำงานทั้งทางด้านการสอน ด้านธุรการ ด้านการปกครองนักเรียน และด้านหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชา ซึ่งเป็นงานหลายด้านปะปนกัน ดังนั้นทางฝ่ายบริหารควรร่วมมือกับหัวหน้าสายวิชากำหนดงานที่สำคัญของหัวหน้าสายวิชาไว้โดยเฉพาะ และให้ผู้นับรับผิดชอบงานที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป เพื่อว่าหัวหน้าสายวิชาจะได้เข้าใจขอบเขต และปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทุก ๆ ด้าน

๒. เนื่องจากอัตรากำลังครูไม่พอ เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของหัวหน้าสายวิชา ดังนั้นทางฝ่ายบริหารควรจะเป็นผู้ระงับจัดซื้อครู-อาจารย์ที่มีคุณภาพดีเหมาะสมจากกรมวิสามัญศึกษาเพิ่มเติมให้เพียงพอกับความจำเป็นในสภยวิชา

๓. ทางฝ่ายบริหารควรเห็นความสำคัญของห้องปฏิบัติการทางภาษาในการสอนภาษาต่างประเทศ และส่งเสริมหรือสนับสนุนหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษให้สามารถจัดหามาไว้ใช้ในสายวิชา

๔. ทางฝ่ายบริหารของโรงเรียนควรสนับสนุนความคิดเห็นของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ ในการเสนอให้ศึกษานิเทศก์หรือผู้เชี่ยวชาญทางภาษาอังกฤษของกรมวิสามัญจัดทำคู่มือการสอนภาษาอังกฤษชั้น ทุกระดับชั้น และวิชา ซึ่งจะช่วยให้ครูอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษได้เข้าใจ และมีความรู้เกี่ยวกับแบบเรียนที่สนใจอยู่มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการสอนของครูอย่างมาก

๕. ครูอาจารย์จำนวนไม่น้อย อาศัยการค้นคว้าทำรายอื่น ๆ เมื่อมีปัญหาการไร้แบบเรียนต่าง ๆ ผู้บริหารจึงควรจัดให้มีห้องสมุดในโรงเรียน และบรรณารักษ์ควรจัดหนังสือที่เป็นประโยชน์แก่การค้นคว้าของครูอาจารย์ไว้ให้พร้อมด้วย

ขอเสนอแนะ เกี่ยวกับการวิจัยในอนาคต

๑. ควรจะใ้มีการศึกษาบทบาทของหัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ เช่น หัวหน้าสายวิชาภาษาไทย หัวหน้าวิชาคณิตศาสตร์ หัวหน้าสายวิชาวิทยาศาสตร์ ฯลฯ เป็นต้น แลวนำมาเปรียบเทียบว่า หัวหน้าสายวิชาเหล่านี้แตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

๒. ควรจะใ้มีการศึกษาบทบาทของหัวหน้าสายวิชาและผู้บริหารงานในระดับหรือประเภทของสถานศึกษาต่าง ๆ เช่น ในโรงเรียนราษฎร์ ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษา และสถานศึกษาฝึกหัดครู

๓. ควรมีการวิจัยบทบาทของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี เพื่อเป็นการเปรียบเทียบต่อไป

๔. ควรมีการตั้ง เกณฑ์และกำหนดหน้าที่ให้ตายตัวจากการวิจัยนั้น ๆ